

СХВАЛЕНО

Протокол засідання педагогічної ради
Кам'янець-Подільського ліцею
«Славутинка»
Хмельницької обласної ради,
від 28.08. 2026 № 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ директора Кам'янець-
Подільського ліцею «Славутинка»
Хмельницької обласної ради
від 28.08.2026 р. № 106-од

ПОЛОЖЕННЯ
про запобігання та протидію насильству
та жорстокому поводженню з дітьми
у Кам'янець-Подільському ліцеї «Славутинка»
Хмельницької обласної ради
(нова редакція)

І. Загальні положення

1. Це Положення визначає процедури, заходи та дії учасників колективу Кам'янець-Подільського ліцею «Славутинка» Хмельницької обласної ради (далі - ліцей), спрямовані на своєчасне подання і розгляд повідомлень про виявлені прояви та/або ознаки насильства, зокрема булінгу (цькування), реагування на такі повідомлення, надання допомоги постраждалим особам, прийняття відповідних рішень, запобігання та протидію повторенню таких випадків.
2. Положення розроблено відповідно до Законів України «Про освіту», «Про охорону дитинства», «Про соціальні послуги», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Порядку реагування на випадки булінгу (цькування) та Порядку застосування заходів виховного впливу, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 № 1646, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 03.02.2020 за № 111/34394 та № 112/34395 відповідно (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 18.06.2026 № 961, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 24.07.2026 за № 1078/46472, - щодо Порядку реагування на випадки булінгу (цькування) та Порядку застосування заходів виховного впливу), Типової програми унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 04.06.2025 № 658, Порядку реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.11.2025 № 1513, Порядку забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 585, Статуту ліцею.
3. У цьому Положенні терміни вживаються у значеннях, наведених у Порядку реагування на випадки булінгу (цькування), затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 № 1646 (у редакції наказу МОН від 18.06.2026 № 961), зокрема:
 - булінг (цькування) - психологічне, фізичне, економічне чи сексуальне насильство, тобто будь-яке умисне діяння (дія або бездіяльність), у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, яке систематично вчиняється особою стосовно дитини, з якою вони є учасниками колективу ліцею, або дитиною стосовно іншого учасника цього колективу та яке порушує права, свободи, законні інтереси постраждалої особи та/або перешкоджає виконанню нею визначених законодавством обов'язків;

- кривдник - учасник колективу, який вчинив насильство, зокрема булінг (цькування), стосовно іншого учасника колективу;
 - постраждала особа - учасник колективу, стосовно якого вчинено насильство;
 - свідок - особа, яка була очевидцем насильства або якій відомі будь-які обставини, що стосуються випадку насильства;
 - учасники колективу - здобувачі освіти, працівники ліцею, інші особи, залучені до освітнього процесу.
 - Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у Законах України «Про освіту», «Про охорону дитинства», «Про соціальні послуги», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», «Про запобігання та протидію домашньому насильству».
4. Положення поширюється на всіх учасників колективу ліцею — здобувачів освіти, працівників ліцею та інших осіб, залучених до освітнього процесу. Положення, що стосуються батьків, поширюються також на інших законних представників дитини.

II. Ознаки насильства

- 2.1. Проявами, які можуть свідчити про випадок насильства, зокрема, є: замкнутість, тривожність, страх або, навпаки, демонстрація відсутності страху, ризикована, зухвала поведінка; неврівноважена поведінка; агресивність, напади люті, схильність до руйнації, нищення, насильства; різка зміна звичної для дитини поведінки; уповільнене мислення, знижена здатність до навчання; відлюдкуватість, уникнення спілкування; ізоляція, виключення з групи, небажання інших учасників освітнього процесу спілкуватися; занижена самооцінка, наявність почуття провини; поява швидкої втомлюваності, зниженої спроможності до концентрації уваги; демонстрація страху перед появою інших учасників освітнього процесу; схильність до пропуску навчальних занять; відмова відвідувати ліцей; депресивні стани; аутоагресія (самоушкодження); суїцидальні прояви; явні фізичні ушкодження та (або) ознаки поганого самопочуття (нудота, головний біль, кволість тощо); намагання приховати травми та обставини їх отримання; скарги дитини на біль та (або) погане самопочуття; вимагання особистих речей, їжі, грошей; пошкодження або зникнення майна та (або) особистих речей; жести, висловлювання, прізвиська, жарти, погрози, поширення інформації сексуального (інтимного) характеру або інших відомостей, які особа бажає зберегти в таємниці; фото-, відео- та аудіоматеріали образливого змісту, фізичних або психологічних знущань, сексуального (інтимного) змісту; поширення інформації з метою заподіяння шкоди.

- 2.2. Про наявність ознак насильства може свідчити вчинення будь-якого умисного діяння, що вчиняється всупереч волі, бажання, без згоди постраждалої особи та порушує її права, свободи, законні інтереси та/або перешкоджає виконанню нею визначених законодавством обов'язків, зокрема:
- економічне насильство - позбавлення їжі, одягу, коштів, документів, іншого майна або можливості користуватися ними, перешкоджання в отриманні освітніх та інших послуг, примушування до праці та інші правопорушення економічного характеру;
 - психологічне насильство - словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, поширення фото-, відео- та аудіоматеріалів знущань, інші дії, спрямовані на обмеження волевиявлення особи;
 - сексуальне насильство - будь-яка небажана форма вербальної, невербальної чи фізичної поведінки сексуального характеру, зокрема жести, образливі рухи тіла, прізвиська, образи, жарти, погрози, поширення образливих чуток, фото-, відео- та аудіоматеріалів сексуального (інтимного) змісту;
 - фізичне насильство - будь-які небажані фізичні дії, зокрема ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, завдання ударів.
- 2.3. Ознаками булінгу (цькування) є систематичне вчинення насильства особою стосовно дитини, з якою вони є учасниками колективу ліцею, або дитиною стосовно іншого учасника цього колективу.
- 2.4. Насильство вважається систематичним, якщо воно вчиняється два і більше разів протягом 12 місяців з дня реєстрації повідомлення про перший випадок насильства або з дня вчинення першого насильства (незалежно від наявності повідомлення та/або реєстрації повідомлення про перший випадок насильства).
- 2.5. У разі виявлення ознак насильства працівник ліцею зобов'язаний невідкладно вжити заходів для припинення насильства, за потреби надати домедичну допомогу, викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги та звернутися до органів Національної поліції України, а також повідомити директора ліцею та принаймні одного з батьків дитини, яка постраждала від насильства, та дитини, яка вчинила насильство.

III. Механізм подання та реєстрації повідомлень

- 3.1. Директор ліцею забезпечує функціонування механізму подання повідомлення про підозру на випадок насильства, який передбачає:
- інформування здобувачів освіти та їх батьків, працівників ліцею про обов'язок повідомляти про випадки насильства, зокрема булінгу

(цькування), з наданням інформації про шляхи інформування про такі випадки;

- забезпечення функціонування різних способів отримання повідомлень про можливі випадки насильства, зокрема анонімно за бажанням особи, яка залишила повідомлення.
- 10. У ліцеї встановлено такі способи подання і отримання повідомлень про можливі випадки насильства:
 - усна заява безпосередньо директору ліцею або відповідальній особі, визначеній пунктом 12 цього Положення;
 - письмова заява (у паперовій формі), подана через канцелярію ліцею;
 - електронне повідомлення на офіційну електронну адресу ліцею та/або відповідальної особи;
 - телефонне повідомлення за номером телефону ліцею, розміщеним на офіційному веб-сайті та інформаційних стендах ліцею;
 - письмове повідомлення (у тому числі анонімне) через скриньку довіри, розташовану у вестибюлі ліцею.
- 3.2. Здобувачі освіти та їх батьки, працівники ліцею інформуються про обов'язок повідомляти про випадки насильства, зокрема булінгу (цькування), та про способи подання таких повідомлень на батьківських зборах, педагогічних радах, класних годинах, а також через офіційний веб-сайт ліцею та інформаційні стенди.
- 3.3. Відповідальною особою, яка забезпечує реєстрацію (у паперовій та/або електронній формі) та облік повідомлень про можливі випадки насильства, є особа, визначена відповідним наказом директора ліцею. Реєстрація повідомлень ведеться у Журналі реєстрації повідомлень про випадки насильства та/або жорстокого поводження з дітьми (додаток до цього Положення).
- 3.4. Кожне повідомлення, що надійшло до директора ліцею, реєструється у день його надходження у спосіб, визначений пунктом 12 цього Положення. Якщо повідомлення надійшло у вихідний, святковий, інший неробочий день або в позаробочий час, його реєстрація відбувається в перший за ним робочий день.
- 3.5. У разі якщо у вчиненні насильства підозрюється директор ліцею, повідомлення подається засновнику ліцею — Хмельницькій обласній раді, — або відповідному органу управління освітою, якому підпорядковується ліцей.

IV. Розгляд повідомлення директором ліцею

- 4.1. Протягом однієї доби з дня реєстрації повідомлення директор ліцею зобов'язаний його розглянути.

4.2. У разі виявлення ознак насильства, визначених розділом II цього Положення, директор ліцею зобов'язаний:

- 1) невідкладно, у строк, що не перевищує трьох годин з часу виявлення ознак насильства:
 - вжити заходів для припинення насильства та унеможливлення повторного вчинення насильства;
 - повідомити про це батьків дитини (крім випадку, коли кривдниками дитини є батьки);
 - письмово повідомити уповноважений підрозділ органу Національної поліції України та службу у справах дітей за місцем розташування ліцею з одночасним інформуванням про це територіального органу Національної соціальної сервісної служби України, Державної служби у справах дітей;
 - за потреби викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги;
- 2) не пізніше ніж протягом трьох робочих днів з дня отримання повідомлення скликати засідання комісії з розгляду випадків насильства та/або жорстокого поводження з дітьми (далі — комісія).

4.3. У разі виявлення ознак домашнього насильства директор ліцею керується законодавством про запобігання та протидію домашньому насильству.

4.4. У разі невиявлення ознак насильства, визначених розділом II цього Положення, інформація, викладена в повідомленні, аналізується на предмет наявності ризиків насильства, після чого вживаються заходи до унеможливлення настання таких ризиків.

V. Комісія з розгляду випадків насильства та/або жорстокого поводження з дітьми

- 5.1. У ліцеї утворюється одна комісія з розгляду випадків насильства та/або жорстокого поводження з дітьми, яка реагує як на випадки одноразового насильства, так і на випадки можливого булінгу (цькування) як систематичного насильства між учасниками колективу.
- 5.2. Склад комісії затверджується наказом директора ліцею за погодженням зі службою у справах дітей за місцем розташування ліцею.
- 5.3. Порядок формування і затвердження складу комісії, регламент її роботи, мета, завдання, принципи діяльності, права і обов'язки членів комісії визначаються Порядком реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 19.11.2025 № 1513.
- 5.4. Встановлення факту вчинення булінгу (цькування) не є метою чи завданням комісії. Цей факт встановлюється виключно рішенням суду, яке набрало законної сили.

- 5.5. Рішення комісії приймаються з обов'язковим дотриманням принципу найкращих інтересів дитини. Комісія зобов'язана забезпечити право дитини бути вислуханою відповідно до її віку та рівня зрілості.
- 5.6. Вислуховування дитини на засіданні комісії здійснюється безпосередньо у присутності батьків або їхніх представників та за участю практичного психолога або соціального педагога ліцею. Батьки можуть надати письмову згоду щодо проведення вислуховування дитини без їхньої участі. Дитина може надати у письмовій формі інформацію про факт(и) насильства або іншу відому їй інформацію. Факт вислуховування дитини, форма його проведення та основний зміст висловленої позиції підлягають обов'язковій фіксації в матеріалах розгляду.
- 5.7. Комісія зобов'язана здійснювати моніторинг ефективності застосування визначених нею заходів та за потреби коригувати їх.

VI. Заходи виховного впливу

- 6.1. Комплекс заходів виховного впливу в ліцеї застосовується для відновлення та нормалізації відносин між кривдниками, постраждалими особами і свідками насильства; недопущення повторення випадку насильства; загальної превенції випадків насильства. Заходи виховного впливу мають забезпечувати корекцію поведінки кривдників, зокрема виправлення деструктивних реакцій та способів поведінки у міжособистісних стосунках, а також надання психологічної допомоги та підтримки постраждалій особі і свідкам насильства.
- 6.2. Комплекс заходів визначається та реалізується таким чином, щоб: не завдавати додаткової шкоди психологічному стану учасників колективу; не допускати повторної травматизації; забезпечувати право дитини на безпечне освітнє середовище.
- 6.3. Застосування заходів, спрямованих на примирення сторін, допускається виключно: за добровільною згодою постраждалої дитини та її законних представників; за умови відсутності ризику повторного насильства або шкоди; з урахуванням висновку практичного психолога (за наявності).
- 6.4. Комплекс заходів до учасників колективу визначає комісія. Рішення комісії має містити, зокрема: мету, конкретні завдання, зміст, методи та форми заходів виховного впливу, психологічної допомоги та підтримки; критерії визначення співвідношення між запланованими та отриманими результатами; строки та суб'єктів, відповідальних за реалізацію відповідних заходів; обґрунтування, чому запропоновані заходи відповідають найкращим інтересам кожної залученої дитини. Комісія зобов'язана здійснювати моніторинг ефективності застосування визначених нею заходів та у разі необхідності коригує їх.
- 6.5. Заходи виховного впливу реалізуються педагогічними працівниками ліцею із залученням фахівців служби у справах дітей і центру

соціальних служб, а також необхідних фахівців із надання правової, психологічної, соціальної та іншої допомоги, у тому числі територіальних органів (підрозділів) Національної поліції України та інших суб'єктів реагування на випадки насильства.

- 6.6. Психологічний та соціально-педагогічний супровід застосування заходів виховного впливу здійснюють у межах своїх посадових обов'язків практичний психолог та соціальний педагог ліцею, зокрема: діагностику рівня психологічної безпеки та аналіз її динаміки; розробку заходів психологічної підтримки постраждалої особи та їх реалізацію із залученням та за згодою батьків або інших законних представників дитини; розробку заходів психологічної підтримки кривдника та їх реалізацію із залученням та за згодою батьків або інших законних представників дитини; консультативну допомогу всім учасникам освітнього процесу; розробку та реалізацію профілактичних заходів.
- 6.7. Діти, які вчинили булінг (цькування) або стосовно яких вчинено булінг (цькування), мають право на отримання послуги із соціально-психологічної реабілітації відповідно до Порядку забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 585.
- 6.8. У разі якщо рішенням суду особу, яка вчинила булінг (цькування), направлено для проходження програми для дітей та інших осіб, які вчинили булінг (цькування), директор ліцею зобов'язаний сприяти проходженню такою дитиною цієї програми.
- 6.9. За відсутності судового рішення про направлення особи, яка вчинила булінг (цькування), для проходження зазначеної програми, комісія може рекомендувати такій особі пройти програму на добровільній основі, а діти віком до 16 років можуть пройти таку програму за згодою батьків (інших законних представників дитини). Директор ліцею зобов'язаний сприяти проходженню такою особою цієї програми.
- 6.10. Комісія може рекомендувати особам, які стали свідками або постраждали від насильства, зокрема булінгу (цькування), проходження Типової програми для дітей та інших осіб, які постраждали від булінгу (цькування) або стали його свідком. Директор ліцею зобов'язаний сприяти проходженню такими особами цієї програми.

VII. Запобігання та протидія насильству, зокрема булінгу (цькуванню), в ліцеї

- 7.1. Система запобігання та протидії насильству, зокрема булінгу (цькуванню), у ліцеї створюється директором ліцею відповідно до Типової програми унеможливлення насильства та жорстокого

поводження з дітьми, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 04.06.2025 № 658.

- 7.2. Діяльність щодо запобігання та протидії насильству, зокрема булінгу (цькуванню), в ліцеї має бути постійним системним процесом, спрямованим на:
- визначення та реалізацію необхідних заходів, способів і методів запобігання насильству, зокрема булінгу (цькуванню), та/або потенційних ризиків його виникнення;
 - виявлення проявів і ознак насильства, зокрема булінгу (цькування), та/або потенційних ризиків його виникнення;
 - визначення та реалізацію необхідних заходів, способів і методів протидії насильству, зокрема булінгу (цькуванню), та/або усунення потенційних ризиків його виникнення.
- 7.3. Діяльність щодо запобігання та протидії насильству, зокрема булінгу (цькуванню), в ліцеї ґрунтується на принципах: найкращих інтересів дитини як найвищого пріоритету; недискримінації за будь-якими ознаками; ненасильницької поведінки в міжособистісних стосунках; партнерства та підтримки між педагогічним колективом ліцею і батьками (іншими законними представниками) дитини; особистісно-орієнтованого підходу до кожної дитини; розвитку соціального та емоційного інтелекту учасників освітнього процесу; гендерної рівності; участі учасників освітнього процесу в прийнятті рішень відповідно до положень законодавства та установчих документів ліцею.
- 7.4. Діяльність щодо запобігання та протидії насильству, зокрема булінгу (цькуванню), в ліцеї має бути спрямована на:
- створення безпечного і здорового освітнього середовища в ліцеї;
 - визначення стану, причин і передумов поширення в ліцеї насильства, зокрема булінгу (цькування);
 - підвищення рівня поінформованості учасників освітнього процесу про насильство, зокрема булінг (цькування);
 - формування в учасників колективу ненасильницьких моделей поведінки, культури діалогу та ненасильницької, безконфліктної комунікації, у тому числі шляхом залучення органів учнівського самоврядування до реалізації превентивних заходів із запобігання насильству, зокрема булінгу (цькуванню);
 - заохочення всіх учасників освітнього процесу до активного запобігання насильству, зокрема булінгу (цькуванню).

VIII. Повноваження учасників колективу ліцею

- 8.1. Директор ліцею:

- забезпечує функціонування системи запобігання та протидії насильству, зокрема булінгу (цькуванню), в ліцеї;
- затверджує це Положення, склад комісії та план заходів, спрямованих на запобігання та протидію насильству, зокрема булінгу (цькуванню);
- забезпечує функціонування механізму подання та реєстрації повідомлень, визначеного розділом III цього Положення;
- розглядає повідомлення про можливі випадки насильства в порядку та строки, встановлені цим Положенням;
- вживає невідкладних заходів реагування у разі виявлення ознак насильства;
- скликає засідання комісії;
- сприяє проходженню кривдниками, постраждалими особами та свідками відповідних типових програм;
- здійснює контроль за виконанням плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію насильству, зокрема булінгу (цькуванню).

8.2. Заступник директора з навчально-виховної роботи:

- координує реалізацію заходів запобігання насильству, зокрема булінгу (цькуванню), веде облік випадків та оформлення відповідної документації;
- забезпечує реалізацію просвітницького напрямку серед усіх учасників освітнього процесу шляхом організації тематичних заходів, бесід, консультацій з метою формування навичок толерантної та ненасильницької поведінки, спілкування та взаємодії;
- забезпечує прозорість та інформаційну відкритість шляхом розміщення на офіційному веб-сайті ліцею та в інформаційних куточках для батьків інформації і нормативно-правових актів з питань запобігання та протидії насильству, зокрема булінгу (цькуванню), плану відповідних заходів.

8.3. Практичний психолог та соціальний педагог ліцею:

- здійснюють діагностику рівня психологічної безпеки в колективі ліцею та аналіз її динаміки;
- надають психологічну підтримку постраждалим особам, кривдникам і свідкам насильства;
- беруть участь у засіданнях комісії та у вислуховуванні дитини;
- проводять профілактичну, просвітницьку та консультативну роботу з учасниками освітнього процесу.

8.4. Педагогічні та інші працівники ліцею:

- забезпечують здобувачам освіти захист під час освітнього процесу від будь-яких форм насильства та експлуатації, у тому числі булінгу (цькування), дискримінації за будь-якою ознакою;

- невідкладно повідомляють директора ліцею про факти чи ознаки насильства стосовно здобувачів освіти, працівників ліцею, інших осіб, залучених до освітнього процесу, свідком яких вони були особисто або про які отримали достовірну інформацію від інших осіб;
 - вживають невідкладних заходів для припинення насильства у разі його виявлення;
 - виконують рішення та рекомендації комісії.
- 8.5. Здобувачі освіти, їх батьки (інші законні представники) мають права та виконують обов'язки, визначені законодавством України про освіту, охорону дитинства, а також цим Положенням, зокрема право подавати повідомлення про випадки насильства, зокрема булінгу (цькування), та обов'язок повідомляти директора ліцею про відомі їм факти чи ознаки насильства.

ІХ. Прикінцеві положення

- 9.1. Це Положення затверджується наказом директора ліцею і є обов'язковим до виконання всіма учасниками колективу ліцею.
- 9.2. Учасники колективу ліцею мають бути ознайомлені з цим Положенням. Незнання або нерозуміння норм цього Положення не звільняє від виконання обов'язків, встановлених законодавством. Ліцей забезпечує публічний доступ до тексту Положення через офіційний веб-сайт ліцею «Славутинка».
- 9.3. Зміни та доповнення до цього Положення вносяться наказом директора ліцею у разі зміни законодавства або за результатами моніторингу ефективності його застосування комісією.
- 9.4. Із набранням чинності цим Положенням втрачає чинність Положення про порядок розгляду випадків булінгу (цькування) у Кам'янець-Подільському ліцеї «Славутинка» Хмельницької обласної ради, затверджене у 2024 році.